

Һораузарға яуап бирер алдынан инструкцияны иғтибар менән укып сығығыз.

Башкорт теле буйынса Акмулла олимпиадаһының был турында текст буйынса эш тәкдим ителә. Бирелгән тексты иғтибар менән укып сыккандан һуң 20 һорауға яуап бирергә кәрәк буласак, улар өс өлөшкә бүленә. 1-се (А) өлөшөндә һайланма яуаптар менән тест тәкдим ителә. Был теста 10 һорау, һәр һорауға 4 төрлө яуап килтерелә, шул яуаптар араһынан 1 дөрөс вариантты һайлап, һез яуаптар бланкыһында ошо эшкә тәғәйен шакмактарҙа тамға куйырға тейеш булаһығыз.

2-се (В) өлөшөндә 6 эш бирелә. Һорауҙары менән яуаптары ярашкан варианттарҙы һандар һәм хәрәфтәр тәртибендә бирергә кәрәк була.

3-сө (С) өлөшөндә һораузарға ҡыска ғына яуаптар бирергә кәрәк буласак, был яуаптар һүзәрҙән йәки һүзбәйләнештәрҙән тороуы мөмкин, яуабығыз 17 знактан артмаһын.

4-се өлөштә текст буйынса иһа язырға кәрәк булып, уны 2-се һанлы яуаптар бланкыһында башкарығыз.

Принтерҙан сығарып алған яуаптар бланкыларында үзегеҙ тураһында мәғлүмәтте, һораузарға яуаптарҙы тултырып, иһаны яҙғандан һуң, был бланкыларҙы сканер аша үткәрегеҙ (бик булмағанда фотоға төшөрөгөҙ, йә компьютерығыҙҙа булған Paint программаһында эшләгеҙ, былай тағы ла уңайлырак) һәм электрон вариантын сайтка элегез. Сканкопияғыз (фотокопияғыз) бик асыҡ, таза һәм укымлы булһын. Уңыштар һезгә!

Текст

(1) Без бер төркөм балалар менән ауыл эргәһендәге тау башына мендек. (2) Был тауҙы Йылайыр һыуы урап үтә лә Мәксүттең икенсе яғына килеп сыға. (3) Тау башынан байтаҡ ерзәге түбәләр, аралыктар, каялар күренә. (4) Шуларҙың һәр береһенең исеме генә түгел, легендаһы йәки тарихы бар. (5) Зурырак балалар, бер-береһенең һүзен төзәтә-төзәтә, ул легендаларҙы һөйләп тә бирҙеләр. (6) Быуаттар төпкөлөнән килгән был хикәйәләрҙә ғәзеллеккә, батырлыҡка, азатлыҡка күпме мактау йырлана! (7) Шундай данлыҡлы ерҙә тыуып үсәүҙәре менән балалар бик ғорур ине.

(8) Тау итәген төшкәс, балалар йүгерә-атлай сәскә йыйырға тотоналар. (9) «Сәскә араһында йәшәп тә, сәскә менән шул тиклем мауығалармы икән ни? — тип уйлап куйҙым. (10) — Хатта малайҙары ла... » (11) Сәскәле ялан буйлап без зыярат эргәһенә килеп еттек, һәм ҡапыл балалар төрлөһө төрлө ерҙән зыярат кәртәһенә үрмәләргә тотондо. (12) Мин шунда ғына баяғы сәскәләрҙең кемдәр өсөн өзөлөүөн аңланым. (13) Был кәртә арьяғында бит күбәһенең олатайҙары һәм өләсәйҙәре ята. (14) Улар эргәһенән балалар ғәмһез генә үтеп китә алманылар, кәберҙәргә сәскәләр һалып сыктылар. (15) Тимәк, шулай өйрәтелгәндәр улар.

(16) Мин был язмаларымды күңелһезерәк урында, зыярат эргәһендә тамамлайым. (17) Әммә халықтың быуындан быуынға күсеп килгән һөсә һәм үлемһез рухы тураһындағы якты уйҙар менән тамамлайым мин уларҙы.

(Мостай Кәрим)

1-се өлөш

Был өлөштә 10 һорау, һәр һорауға 4 төрлө яуап килтерелә, шул яуаптар араһынан бер генә дөрөс вариантты һайлағыз

A1 2-се һөйләмдә алмаштың төркөмсәһен билдәләгеҙ:

1. Билдәһезлек алмашы	3. Билдәләү алмашы
2. Зат алмашы	4. Күрһәтеү алмашы

- A2 12-се һөйләмдәге *өзөлөгөн* һүзе кайһы юлда ялғаузарга дөрөс бүленгән:**
1. <i>Өзөлөгү-ен</i>	3. <i>Өз-өл-өгү-е-н</i>
2. <i>Өзөл-өгөн</i>	4. <i>Өз-өлөгөн</i>
- A3 12-се һөйләмдә бирелгән исем кылымдың йүнәлешен билдәләгез**
1. Төп йүнәлеш	3. Кайтым йүнәлеше
2. Төшөм йүнәлеше	4. Йөкмәтеү йүнәлеше
- A4 6-сы һөйләм составы буйынса ниндәй төргә карай?**
1. Ике составлы һөйләм	3. Билдәһез эйәле һөйләм
2. Билдәле эйәле һөйләм	4. Эйәһез һөйләм
- A5 15-се һөйләмдә эйә ниндәй һүз төркөмөнән килгән**
1. Эйәһе юк	3. Сифаттан
2. Исемдән	4. Алмаштан
- A6 8-се һөйләмдә хәбәр ниндәй заманда тора?**
1. Үткән заман	3. Хәзерге заман
2. Киләсәк заман	4. Заман менән үзгәрмәй
- A7 14-се һөйләмдә *сәскалар* тигән һүз ниндәй килештә тора?**
1. Төп килеш	3. Төшөм килеш
2. Төбәү килеш	4. Сығанак килеш
- A8 5-се һөйләмдә сифаттың дәрәжәһен билдәләгез**
1. Төп дәрәжә	3. Азһытыу дәрәжәһе
2. Артыклык дәрәжәһе	4. Сағыштырыу дәрәжәһе
- A9 14-се һөйләмдә *гамһез* һүзе ниндәй һүз төркөмөнән?**
1. Сифат	3. Исем
2. Рәүеш	4. Кылым
- A10 11-се һөйләмдең төрөн билдәләгез**
1. Ябай һөйләм	3. Теркәһесле тезмә кушма һөйләм
2. Эйәртеүле кушма һөйләм	4. Теркәүесһез тезмә кушма һөйләм

2-се өлөш

Был өлөштә 6 эш бирелә. Нораузары менән яуаптары ярашкан варианттарзы хандар һәм хәрәфтәр тәртибендә бирегез

B1 6-сы һөйләмдә һүзәрзең һүзьяһалыш юлдарын билдәләгез

1. фәзеллек	А. Ялғау кушыу юлы
2. батырлык	Б. һүзәр кушыу юлы
3. йырлана	В. Мәғәнә күсеше
4. төпкөл	Г. Яһалма һүз түгел

B2 16-сы һөйләмгә ярашлы һүзбәйләнештәр төзөгөз

1. Мин	А. язмаларымды
2. был	Б. тамамлайым
3. язмаларымды	В. эргәһендә
4. зыярат	Г. урында

B3 Тәуге дүрт һөйләмдә ниндәй ярзамсы һүзәрзе күрәһегез?

1	1-се һөйләмдә	А	теркәүес
2	2-се һөйләмдә	Б	бәйләүес
3	3-сө һөйләмдә	В	киҫәксә
4	4-се һөйләмдә	Г	ымлык

B4 3-сө, 4-се, 5-се, 6-сы һөйләмдәрзә өтөрзәрзең куйылышын аңлатығыз

1	3-сө һөйләмдә	А	Айырымланған хәл әйтеме
2	4-се һөйләмдә	Б	Тиң киҫәктәр
3	5-се һөйләмдә	В	Инеш һүз
4	6-сы һөйләмдә	Г	Кире хәл

B5 Тәуге өс һөйләмдә сифаттарзың мәғәнәләрен билдәләгез

1	төркөм	А	Күләме яғынан билдәһен
2	эргәһендәге	Б	Урынға мөнәсәбәтен
3	байтак	В	Вакытка мөнәсәбәтен
4	ерзәге	Г	Сифат түгел

B6 Текста кулланылған һүзәрзе мәғәнәләре менән тап килтерегез

1	итәк	А	Үлгән кешеләрзе күмә торған урын
2	түбә	Б	Таузың аҫкы өлөшө
3	зыярат	В	Таузың иң өскө өлөшө
4	аралык	Г	Таузар араһындағы буш урын

3-сө өлөш

Һораузарзы укығыз һәм яуаптар бланкыһында ошо эшкә тәғәйен шакмактарза өлгөгә ярашлы яуаптарын язығыз. Яуаптарығыз һүзәрзән йәки һүзбәйләнештәрзән тороуы мөмкин, яуабығыз 17 знактан артмаһын

- C1** Данлыклы ерзә тыуып үсәүзәре менән балалар ниндәй тойғо кисерә?
- C2** Текста балаларзың ниндәй сифаттары тасуирлана?
- C3** Ялғаузарзың берендә [у], [ү] өнө урын алһа, артабан ирен гармонияһы һаҡланмай. Был һағизә текстағы ниндәй һүзгә тап килә?
- C4** *Ғәзеллек* һүзенең синонимдарын язығыз.

4-се өлөш

Алда бирелгән текст буйынса инша язығыз. Автор тарафынан күтәрелгән проблемаларға, автор карашына аңлатма бирегез (текстан күпләп цитата кулланмағыз). Уның карашы менән килешегез-килешмәүегеззе язығыз. Ни өсөн? Үз яуабығызды тормоштан йә китаптан укып алған миҫалдар менән дәлиллегез.

Укылған текска нигезләнмәйенсә язылған эш баһаланмай.

Әгәр инша тәкдим ителгән текстың йөкмәткеһен генә һөйләп бирегүгә королһа йә текст аңлатма бирелмәй генә күсереп язылһа, ундай эш нуль балл менән баһалана.

Иншаны бөхтә башкарығыз, уны таза, аңлайышлы почерк менән язығыз.